

2.3.3.2 משפחת אומנה

משפחת אומנה היא משפחה המקבלת לחזקתה ילדים/בני נוער.
מסגרת האומנה יכולה להיות זמנית או קבועה כסיוע בגידולם של ילדים/בני נוער.
מטרתה היא לאפשר לילדים/בני נוער שאינם יכולים לחיות עם הוריהם לגדול במסגרת משפחתית.
מסגרת האומנה מתקיימת במגוון גדול של קונסטלציות משפחתיות על פי פרשנות "פתוחה" של מושג המשפחה.
להורים הביולוגיים עומדת הזכות לקבלת ייעוץ, תמיכה וסיוע בשמירה על קשר עם ילדם (סעיף 37 בחוק) במטרה להבטיח שימשיכו לקחת חלק משמעותי בחייו.
גם הורי האומנה זכאים לייעוץ ותמיכה (סעיף 37א בחוק).

2.3.3.2 משפחת אומנה

לצד הפנימיות, מסגרת האומנה או משפחת האומנה היא אחד מהסידורים החוץ-ביתיים המסורתיים לילדים. בהתאם לסעיף 33 בספר החוקים הסוציאלי השמיני (SGB VIII), מסגרת האומנה תאשר, על פי רוב, בתור סיוע בגידול ילדים ומתקיימים התנאים הנזכרים בסעיף 27 בחוק (סיוע בחינוך). עם זאת, מסגרת האומנה אפשרית גם עבור ילדים ונער שהושמו במסגרת לפי סעיף 35א בחוק (תמיכה בילדים/בני נוער בעלי מוגבלות נפשית) או סעיף 41 בחוק (תמיכה במבוגרים צעירים).

משפחות אומנה הן בדרך כלל משפחות שמקבלות לחזקתן ילדים של קרובי משפחה או לחלפין מחליטות להציע לילדים/בני נוער מסגרת ביתית מסיבות הומניסטיות או חברתיות. אלא אם מדובר במסגרת של טיפול משפחתי אינטנסיבי במיוחד, הורי האומנה אינם זקוקים להכשרה מיוחדת. אם כי לשכת הרווחה לנוער תודא את כשירותם. שירותי רווחה מיוחדים (מקצועיים) לילדי אומנה, הפועלים מטעם הלשכת לרווחת הנוער או גופים עצמאיים, אחראים על הרישום, ההדרכה, התמיכה והייעוץ להורי האומנה. איש מקצוע אחד אחראי על לא יותר מ-25 משפחות אומנה. הטיפול יהיה אינטנסיבי יותר כשמדובר בצורות ספציפיות של סידורי אומנה, בייחוד במקרים של ילדים או בני נוער בעלי קשיים התפתחותיים (מרכזי חינוך מקצועיים, מרכזי טיפול רפואי).

משפחות האומנה מקבלות תשלומים עבור קליטת הילדים/בני הנוער, המשמשים לכיסוי ההוצאות הכרוכות בטיפול בהם וכן סכום גלובלי (מינימלי) פטור ממש הכרה במסגרת האומנה. בתחנת טיפול מיוחדות הנותנות מענה לילדים עם צרכים מיוחדים משולמים לעיתים קרובות סכומים גבוהים יותר, בהתאם למקרה, לכיסוי ההוצאות ולתשלום על שירותי החינוך המקצועיים.

העברת ילדים למשפחות אומנה מסתמכת על פרשנות "פתוחה" למושג המשפחה. שירותי הרווחה לילדים ונער אינם רשאים להגביל את עצמם למשפחות אומנה המתאימות למתכונת המשפחתית "המסורתית", אלא לקחים בחשבון גם זוגות לא נשואים, בני זוג מאותו המין או אנשים פרטיים החיים כחלק ממשק בית גדול יותר, בתנאי שהם יכולים להעניק טיפול מוצלח לילד האומנה.

למסגרת הזמן נודעת חשיבות מרעית לגבי הילדים או בני הנוער, המשפחות הביולוגיות ומשפחות האומנה. סעיף 33 בחוק יוצר הבחנה חשובה: סידורי האומנה יכולים להוות סיוע חינוכי מוגבל בזמן או צורת חיים קבועה.

אומנה זמנית: סידורי אומנה אלה מיועדים למקרים בהם הורים אינם מסוגלים לטפל בילדם למשך תקופה קצרה.
אומנה קבועה: סידורי אומנה אלה מיועדים לקטינים הזקוקים למסגרת קבועה ולהמשכיות הטיפול במשפחת אומנה.

החוק בדבר חינוך הילדים והנוער (KJSG) מ-2021 פתח את הדרך ליצירת האפשרות החוקית במסגרת סעיף 1632 פסקה 4 בקוד האזרחי הגרמני (BGB), שלפיה בית משפט רשאי, בין אם מכוח סמכות ובין אם יתבקש על ידי משפחת האומנה, להורות על קביעת הסדר אומנה קבוע במקרים הבאים:

1. על אף מתן שירותי ייעוץ ותמיכה מתאימים, יכולתם של ההורים לספק טיפול לא השתפרה באופן מהותי תוך תקופה סבירה בהתחשב במצבו ההתפתחותי של הילד, ונראה שאין סבירות גבוהה ששיפור כזה צפוי בעתיד.
2. מתן ציפויים הינו הכרחי לטובת הילד."

עם זאת, הצו השיפוטי "יבוטל לבקשת ההורים, ובלבד שהוצאת הילד מסידורי האומנה לא תסכן את טובת הילד" (סעיף 1696 פסקה 3 בקודקס האזרחי הגרמני).

להורים שילדיהם נמצאים בסידורי אומנה או בפנימייה עומדת הזכות לקבלת ייעוץ, תמיכה וסיוע בשמירה על קשר עם ילדם (סעיף 37 פסקה 1 בספר החוקים הסוציאלי השמיני). באותה מידה זכאים גם הורי האומנה לייעוץ ולתמיכה (סעיף 37א בחוק).

ב-2019, מספר סידורי האומנה הסתכם ב-15,362. המספר כולל 1,904 מקרים שבהם חל שינוי בגוף הציבורי המוסמך. ב-3,905 מקרים היה מדובר בסידורי אומנה אצל קרובי משפחה, שאושרו בתור סיוע חינוכי. בשנת 2019 (נכון ל-31 בדצמבר, מולל סידורי אומנה שהסתיימו באותה שנה), היו 91,176 צעירים במשפחות אומנה – על פי סעיף 33 בחוק.

לקריאה נוספת

Blandow, Jürgen (2004): Pflegekinder und ihre Familien - Geschichte, Situation und Perspektiven des Pflegekinderwesens, Weinheim.
Kindler, Heinz/Helming, Elisabeth/Meysen, Thomas u. a. (eds.) (2010) Handbuch Pflegekinderhilfe, Munich.
Dialogue Forum on Foster Child Care" - Website of the International Society for Educational Support (Internationale Gesellschaft für erzieherische Hilfen, IGfH) <https://www.dialogforum-pflegekinderhilfe.de/> (last accessed: 31 May 2021).